

Ю. І. Дем'янчук

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Україна

e-mail: y.demianchuk@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8722-5568>

ЛІНГВОПОЛІТИЧНА СИНЕРГЕТИКА: СТАНОВЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Abstract

The article introduces a new linguistic field, linguopolitical synergetics, outlining its subject matter, core concepts, categories, and key areas of study. Linguopolitical synergetics focuses on war language, which serves as the foundation of military discourse and shapes the linguistic continuum within the modern linguistic paradigm across political linguistics, sociolinguistics, wartime communication, and military conflict studies. The study of linguopolitical synergetics examines the interaction of linguistic elements in texts across various functional styles, distinguishing positive, negative, ambivalent interactions, and reinforcement synergy.

The research identifies and substantiates the subtypes of linguopolitical synergetics – macro-linguopolitical synergetics and micro-linguopolitical synergetics – along with theoretical and experimental linguopolitical synergetics. The novelty is underscored by the identification of five key research spheres within linguopolitical synergetics: synergetic, linguistic, communicative, social, and military. It is established that the fundamental components of linguopolitical synergetics involve the integration of various disciplines, including linguosynergetics, political linguistics, sociolinguistics, wartime communication, military conflict studies, and war linguistics.

The article focuses on introducing key epistemes of linguopolitical synergetics, including (1) military conflict studies, which examine military conflicts, their origins, causes, developments, and outcomes; (2) wartime communication, which analyzes the process of information exchange within complex sociopolitical contexts involving military and civilian groups, authorities, and society; (3) war linguistics, a branch of philological research that uncovers the heuristic potential of war language; and (4) war language, which forms the foundation of wartime discourse. This framework shapes the linguistic continuum of the modern linguistic paradigm, crossing the boundaries of political linguistics, sociolinguistics, wartime communication, and military conflict studies. Furthermore, war-related collocations (compounds with the component 'war') can be expressed explicitly or implicitly, and they can consist of one or multiple components, exerting a pragmatic influence on the addressee.

Keywords: linguopolitical synergetics, wartime communication, war linguistics, war language, military discourse, war-related collocations.

Анотація

Статтю присвячено становленню нового лінгвістичного напрямку – лінгвополітичної синергетики, її предмета, об'єкта, категорійно-поняттєвому апарата, ключовим епістемам і перспективним напрямам дослідження. З'ясовано, що об'єктом лінгвополітичної синергетики є мова війни як основа воєнного дискурсу, що формує мовний континуум сучасної лінгвістичної парадигми в політичній лінгвістиці, соціолінгвістиці, воєнній комунікації, воєнній конфліктології; методом – взаємодія мовних засобів у текстах різних функціональних стилів, як-от: позитивна, негативна, амбівалентна взаємодія, а також підсилювальна синергія. Виявлено й обґрунтовано підвиди лінгвополітичної синергетики – макро- й мікролінгвополітичної синергетики, теоретичної й експериментальної лінгвополітичної синергетики. Новизна представлених результатів дослідження полягає в тому, що вперше вивчено п'ять основних напрямів лінгвополітичної синергетики: синергетичного, лінгвістичного, комунікативного, соціального, воєнного.

З'ясовано, що фундаментальними компонентами лінгвополітичної синергетики є поєднання кількох дисциплін, серед яких: лінгвосинергетика, політична лінгвістика, соціолінгвістика, воєнна комунікація, воєнна конфліктологія та лінгвістика війни. Особливу увагу сфокусовано на визначенні таких ключових епістем: 1) воєнна конфліктологія (вивчає сутність військового

конфлікту, його походження, причини, протікання та наслідки); 2) воєнна комунікація (процес обміну інформацією між військовими та цивільними, владою та суспільством за допомогою вербальних і невербальних засобів мови війни); 3) лінгвістика війни (розкриває евристичний потенціал мови війни); 4) мова війни (основа воєнного дискурсу; формує мовний континуум сучасної лінгвістичної парадигми в політичній лінгвістиці, соціолінгвістиці, воєнній комунікації, воєнній конфліктології); 5) war-related collocations (сполучення з компонентом *війна*).

Ключові слова: лінгвополітична синергетика, воєнна комунікація, лінгвістика війни, мова війни, воєнний/військовий дискурс, war-related collocations.

Вступ. Історія вивчення поняття “синергія” спочатку як філософського, а пізніше й лінгвістичного є досить тривалою. Як зазначає О. Селіванова: “Протягом усього розвитку лінгвістики науковцями було використано різні типи загальнофілософської методології, що визначали семіотичну, когнітивну, функціональну природу мови” (2017, с. 25). Формально-структурний аспект концептуальних ідей був зосереджений на переході до нового рівня тлумачення фізичних і ментальних проявів синергетичного зв’язку між сенсорно-моторною системою людини, її свідомістю та мовним вираженням (Latash, 2009).

Синергія ввійшла в гуманітарну сферу через означення різних елементів системи, акцентуючи увагу на організаційній ролі внутрішніх системних процесів (Бондарчук, 2011). Розвиток гуманітарних наук, зокрема лінгвістики, – спричинив потребу розширити поняття, що підпорядковує собі нові виміри, які не лише структурують мовний простір, а й беруть участь у відображенні когнітивних механізмів та культурних знань носіїв мови (Малиновська, 2011). У цьому аспекті синергія стає своєрідною матеріалізацією колективної ментальності, специфічним уявленням про світ, відображеним через мову.

Первісне значення поняття *лінгвосинергетика* (*synergetic linguistics* – взаємодія мовних елементів системи) протягом півстолітньої історії її залучення до найрізноманітніших студій, насамперед філософії, лінгвістики та психології, розвинулося у складне багатоаспектне трансдисциплінарне явище. Конкретизація значення лінгвосинергетики, як і звуження її тлумачення, зумовлені сферою її вжитку, прагматичною метою дослідження, а також міждисциплінарним контекстом, у якому вона створює особливий виражальний ефект. Так, *лінгвосинергетику* тлумачать як “системну організацію мови, що доповнює філологічну традицію положеннями про мову як про відкриту, нелінійну систему, яка змінюється, самоорганізовується” (Домброван, 2016, с. 51).

Окремі питання природи, творення та функціонування мовних систем, що впливають на еволюцію суспільних ідей уже ставали предметом поодиноких розвідок в українському мовознавстві (Л. Піхтовнікова, Т. Домброван, Н. Бондарчук, І. Малиновська). Схожі концептуальні уявлення привертають увагу і зарубіжних дослідників (H. Jia, J. Liang, W. Wildgen, J. Demoule, B. Laks, S. Cleoziou, P. Encreve, V. Lan-Xia). Не випадково, В. Вільджен писав: “Сукупність мовних систем високоперсоналізована і може мати досить умовні точки перетину, розбудувати комплексне розуміння їхньої взаємодії – завдання вкрай непросте” (Wildgen, 1985, р. 137). Гумбольдтівська антропоцентрична концепція мови підкреслює, що вивчення мови індивіда й суми відмінностей виявляють вищу єдність; стосовно пізнаваного мова є суб’єктивною, а стосовно людини – об’єктивною (Humboldt, 1827). При цьому в центрі уваги опиняється взаємне співіснування мови між двома цими рівнями. У праці “Про відмінність будови людських мов та її вплив на розумовий розвиток людства” (*Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues und ihren Ein- fluß auf die Ideenentwicklung des Menschengeschlechts*) Вільгельм фон Гумбольдт пропонував

вивчати мову від системних явищ до функціонування в мовленні (Humboldt, 1836). У гумбольдтівському постулаті про суб'єктивно-об'єктивний характер людської мови віддзеркалилися й ідеї суб'єктивного ідеалізму Йоганна Фіхте про пізнавальну діяльність суб'єкта, його антитетичну взаємодію з об'єктом та співвідношення мови й мислення. Це наблизило лінгвістику до когнітивного вектора розвитку. Системний і діалектичний підходи до мовних явищ у лінгвістиці, на думку вченого, розв'язують протиріччя між суб'єктом і об'єктом у синтезі протилежностей, що, не знищуючи, а обмежуючи одне одного, зберігають єдність. Американський філософ А. Кожибський у праці “Наука і розум. Вступ до неаристотелівських систем і загальної семантики” мову в її розвитку інтерпретує як системне явище, що підлягає системному аналізу. Водночас, застосовуючи принцип “карта – не територія”, розглядає недоліки мови – неспроможність її суб'єктів орієнтуватися у світі дійсності (Korzybski, 1933). Філософське та психоаналітичне означення мислення, на думку Р. Тощнійозової, починається з враження, що людина ідеально сформована, володіє ідеальною пропорцією Всесвіту й фіксує моделі життя. Різноманітні релігійні та філософські доктрини випливають із потреби “зрозуміти Всесвіт і кожен наявну систему, яка була створена для того, щоб бути самодостатньою незалежно від впливу внутрішніх і зовнішніх факторів” (Toshniyozova, 2020, p. 132). Революційним є твердження про те, що “людина – відкрита система, яка постійно розвивається і досягає нових вершин” (там само, 2020, p. 129). Про можливість поєднання ідентифікаційних параметрів *мова – мислення – людина* писав В. Дребет (2021), заявляючи, що синергетичний цикл зумовлює мовний логіцизм.

Загальним постулатом функціональної лінгвістики стало положення про те, що мова є складною динамічною системою, що змінюється в часі (Lan-Xia, 2014). Як зауважують дослідники Х. Цзя та Дж. Лян, мовні образи, як і слова-знаки змінюються в процесі самоорганізації, виражають сенс, який виявляється самоорганізованим (Jia & Liang, 2020). Семантика самоорганізованих систем висвітлює мову з незвичного для нас ракурсу, стверджуючи, що вербальне оформлення значення впливає на світогляд і поведінку її носіїв (Кравченко, 2019). З огляду на синергетику та її поняттєвий апарат, Л. Піхтовнікова вважає, що синергетика повинна розглядати мову як складну систему, в якій усі компоненти взаємодіють і мають внутрішню логіку, що уможливило розкрити “якісно нові характеристики становлення мовних підсистем, мовних творів, цілих літературних текстів, а також прихованих мовних і когнітивних механізмів, що забезпечують досконалі результати” (2016, с. 184).

Мова як класична синергетична система стала предметом вивчення О. Семенець, О. Селіванової, Ф. Бацевича, О. Тарасової, О. Матузкової, О. Коваленко та ін. Синергетика пропонує новий погляд на системний аналіз мови, дозволяє виявити перехід від однієї домінантної системи до іншої, встановити зовнішні та внутрішні чинники, пов'язані з розвитком декількох систем, факторів, що впливають на процеси їх становлення (Семенець, 2004). У монографії “Духовна синергетика рідної мови: лінгвофілософські нариси” Ф. Бацевич (2009) указав на поняття мова, що в лінгвофілософії сформувався як невід'ємний складник, сутнісна характеристика кожної людини, духовне й синергетичне явище, що єднає людину з навколишнім світом. Дослідник переконує в тому, що мова є чистою структурою, не обтяженою значенням або ж формою, у самій собі й для себе.

О. Тарасова підкреслювала: “Для того щоб пізнати складне явище необхідно проаналізувати його з різних боків, тобто подолати суперспеціалізацію, відмовитися від редукаціоністського підходу, що панував десятки років у науковому мисленні, і замінити його холистичним. Останній є по суті синергетичним” (2000, с. 3).

О. Селіванова (2017) наголошує на тому, що синергетика зумовлює становлення нового погляду на світ, в якому холистичний спосіб розгляду обмежений аналізом макроскопічних, цілісних властивостей системи як найбільш важливих для розуміння її поведінки, синергетичний підхід охоплює обидва рівня – і рівень динамічних властивостей системи, і рівень її елементів. Н. Кравченко у праці “Екстраполяція синергетичної парадигми в сучасну лінгвістичну науку” зазначає: “Мова може підтримувати динамічну рівновагу завдяки постійному обміну основними руховими компонентами матерії – речовиною, енергією, інформацією” (2019, с. 47). О. Матузкова і О. Коваленко (2023) відзначають, що в межах синергетичного підходу взаємодія мови і культури проявляється у засвоєнні різноманітних текстів, у мовних контактах, у виробленні культурних установок, міжособистісному спілкуванні.

Варто наголосити, що О. Селіванова впродовж останнього десятиріччя активно розробляла синергетичну методологію, беручи за основу постулат, що мова є суперсистемою, нелінійною, нерівноважною, детермінованою зсередини й ззовні, яка “перебуває у стані переходу від хаосу до порядку й далі – до нового порядку, зважаючи на взаємодію деструктивних тенденцій і параметрів самоорганізації цієї суперсистеми” (2017, с. 22). Такий погляд, на думку вченої, має на меті представити мову, мовні продукти у взаємній детермінованості різних суперсистем (буття, культури, етносвідомості, соціуму тощо).

Сконцентровані теоретичні ідеї сучасної лінгвосинергетики знайшли вияв у праці Т. Домброван “Вступ до лінгвістичної синергетики” (2018), у якій дослідниця зосередилася на різних ученнях у царині синергетики, як-от: новій ідеології, новому міждисциплінарному мейнстримі, новому стилі наукового мислення, новій науковій парадигмі.

З огляду на історичну передумову синергетики, її статус і основні завдання, разом міждисциплінарний характер Т. Домброван (2018) розглянула фундаментальні особливості мови з синергетичного погляду, представила еволюцію англійської мови, розвинула параметри мовної системи й типологічний зсув в мегасистемі.

Загальновідомо, що зміна парадигм у мовознавстві спричиняє перегляд теоретичних основ, які характеризують той чи інший погляд на мову. У монографії “Синергетичні виміри сучасної лінгвістики”, авторами якої є І. Біскуб, Е. Розвод, В. Шуліка, мову ототожнено з особливою адаптивною системою, що пристосовується до умов свого функціонування. У роботі дослідники зосередилися на переосмисленні традиційних методів когнітивної лінгвістики, серед яких особливе місце належить концептуальному аналізу. У праці запропоновано ідею, що “універсальна ментальна мова, в основу якої покладено концептосистему, отримує безліч синергетичних актуалізацій у мовленні, семантичне наповнення котрих детерміноване дискурсивним інтерфейсом і, подекуди, є унікальним” (2024, с. 9).

Сьогодні вчені все глибше усвідомлюють той факт, що мова є відкритою динамічною системою, що виявляє стійку тенденцію до зростання в період загострення воєнних конфліктів загалом, та в період російсько-української війни зокрема. Життєздатність мови визначається політичною і військовою могутністю мовців (Santíañez, 2023, p. 145). Її стійкість зумовлена різними причинами: мовно-правовою політикою держави, спрямованою на розвиток, функціонування, зміну чи збереження мовної ситуації в державі, регіонах, соціумі; політичним, теоретичним та практичним ставленням тієї чи тієї державної системи до функціонального розподілу мов і форм їхнього існування (Gazzola et al., 2023).

Важливе місце у вивченні поняття війни від доби античної історіографії до сучасності посідає праця провідного наукового співробітника відділу української

історіографії Інституту історії України НАН України – Олексія Яся. За матеріалами доповіді на засіданні Президії НАН України 8 лютого 2023 року дослідник систематизував викладені спостереження і запропонував означення сучасної російсько-української війни на кшталт “Війна за Незалежність України” та розширену форму для міжнародної спільноти – “Війна з Росією за Незалежність України” (Ясь, 2024, с. 69). Такий фокус бачення цього російського військового вторгнення дозволяє, по-перше, продемонструвати історичну ретроспективу сучасної російсько-української війни; по-друге, підкреслити співвідношення ідеології влади і мови; по-третє, виявити складники мови російсько-української війни – приховані політичні, ідеологічні, дискурсивні та соціосеміотичні конструкти, ключові для відтворення наявних або продуктивних нових владних відносин.

У сфері політичної лінгвістики дослідники спостерігають тенденцію до мовної проблематики під впливом війни, розширення жанрів політичного мовлення, включення до аналізу нових аспектів взаємодії мови, влади і суспільства, зростання евристик дискурс-аналізу воєнної комунікації (Гаврилук, Павличенко, 2022). Зі свого боку, політична дискурсологія формує нові вектори дослідження, які скеровують цю галузь до сфер політичного лідерства, лінгвістичної конфліктології, теорії мовленнєвого впливу тощо. Дискурсійний підхід уможлиблює опис найбільш важливих і стійких особливостей воєнних конфліктів, їхнього жанрового спектра і відповідних мовних засобів: військово-політичної термінології, *war-related collocations*, метафор війни, фразеологізмів на позначення воєнних явищ і понять, специфічних граматичних конструкцій, надфразових єдностей і текстових фрагментів воєнної тематики. При цьому зміна мовних домінант передбачає або перманентне повернення до старого лінгвістичного інструментарію, або набуття ними нового більш високого статусу, що почасти сприяє подальшому парадигмальному розвитку мови в цілому. Тому мова війни стає, так би мовити, своєрідним “ключем” до розуміння збройного конфлікту, допоки вона еволюціонує – змінюється наше ставлення до воюючих сторін, що, зрештою, посилює лінгвістичні концепції та їхні можливості (Footitt et. al, 2012).

Варто наголосити, що екстралінгвальним чинником, що стимулював суспільний інтерес до мовного знака в період російсько-української війни стала посилена увага до військово-політичних процесів в Україні (2022–2024 рр.). Цікаву думку висловили автори монографії “Адаптивні зміни політичного поля України в умовах війни”, звівши політичний процес до успішного ведення військових дій, акцентуючи на політичному полі країни, що адаптується до військової сфери й враховує стан війни, розв’язуючи проблеми, які виникають або зберігаються з довоєнних часів і потребують свого розв’язання в нових умовах (Рафальський, Майборода, 2023).

Дискусійною є проблема визначення мови війни в різних лінгвістичних школах світу. Американський філософ М. Волцер надав мові війни два тлумачення: широке і вузьке. Перше кваліфікує її як опис вбивств на основі наявних у лінгвістиці епістем, які хтось повинен спробувати чітко побачити і описати. Як зазначає М. Волцер, “навіть ті вбивства, які називають необхідними, повинні бути описані подібним чином; дивитися вбік – подвоює злочин, в цьому випадку ми не в змозі встановити межі необхідності, або пам’ятати про жертв, або виносити власні (незграбні) судження про людей, які вбивають від нашого імені” (Walzer, 1977, p. 326). Друге звужує мову війни до звичайної мови, що ілюструє “докази про природу війни і це свідчить про те, що перетворення війни на політичну боротьбу має своєю попередньою умовою стримування війни як військової боротьби. Стимування війни – це початок миру” (Walzer, 1977, p. 335).

Норвезький соціолог, засновник дисципліни “дослідження миру та конфліктів” Й. Гальтунг у праці “Мова і війна: чи є зв’язок” висунув гіпотезу, що навіть слабкий фактор мови повертає до експансіоністської поведінки, адже в глибшому кодї мови є приховане повідомлення, спрямоване на користь миру чи війни. На думку вченого, дихотомічне, лінійне мислення – нетерпиме до невизначеності, – і навіть більше веде до суперечливості, наголошуючи, що всі мовні зміни відбуваються виключно у світі, який рухається від ораторства до мовної грамотності і від грамотності еліт до грамотності людей загалом (Galtung, 1986). К. Тобіа, представник юридичної школи Джорджтаунського університету, досліджуючи мову війни, вперше сформулював положення про позитивну силу актів “права на війну” (лат. *jus ad bellum*) (Tobia, 2016, p. 49). Це положення спиралося на політичні й правові вчення (M. Walzer, R. Kolb, Y. Venbaji, S. Lazar та ін.), почасти – симбіозу лінгвістики та політології. Науковець включив лінгвістичні дослідження до політичної парадигми, синтезував їх, зважаючи на те, що ці науки мають відмінні підходи до аналізу мови й різняться поняттєвим апаратом і процедурами дослідження. Синтез означених парадигм зумовив становлення лінгвополітичної парадигми, орієнтованої на дискурсивні чинники вибору тієї чи тієї мовної форми маніфестації “права на війну”, зміну соціально-політичного ландшафту й етичні міркування війни (Tobia, 2016).

Вивченню ролі мови війни в концептуалізації та категоризації політичного світу присвячено праці вітчизняних дослідників С. Жаботинської (2015), В. Васютинського (2022), П. Горностай (2022), І. Губеладзе (2022), Л. Найдьонової (2022), М. Слюсаревського (2022), С. Чуніхіної (2022), Б. Ажнюка (2024), О. Тараненка (Ажнюк, 2024), В. Бріцина (Ажнюк, 2024), Г. Яворської (Ажнюк, 2024) та ін.

На першому етапі апостеріорного лінгвополітичного проектування мови війни (2014–2022 рр.) на рівні словника-тезауруса “Мова як зброя у світоглядній війні” запропоновано лексичні інновації, які виникли в період Майдану, анексії Криму й початку агресії РФ на Сході України у 2014 р. (Жаботинська, 2015).

Дискусійною проблемою політичної лінгвістики є поняття мова війни та її відгалуження “мова ненависті” в міжнародному та європейському правовому контексті. Одні дослідники вважають мову ненависті знаковою системою, призначеною для розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі чи ненависті (Медведева, Дібрівна, Кухарчук, 2017). Альтернативною цій позиції є судження лінгвістів, які розглядають її як особливу підмову, що призводить до поляризації суспільства. З одного боку, мова еволюціонує разом із людьми, миттєво реагуючи на будь-які події в соціумі, з іншого – здатна впливати на устрій суспільства, змінювати розвиток історії, і є частиною комунікації, заснованої на упередженнях і дискримінації (Колесник, 2021; Ісакова, 2016).

До кола розробок політичної лінгвістики можна віднести і створення “Термінологічного словника російсько-української війни”. Так, у 2022 році, працівниками усіх наукових підрозділів Інституту соціальної та політичної психології НАПН України здійснено першу спробу відтворення семантичного простору російсько-української війни (Васютинський et al., 2022). Із цього часу починається новий етап синергетичного лінгвополітичного проектування мови війни. На особливу увагу лінгвістів заслуговує визначення війни як “політики іншими засобами”, яка неминуче спонукає до роздумів про взаємодію воєнного стану і стану політичного поля країни (Рафальський, Майборода, 2023, с. 9). Цей етап, орієнтований на вивчення питань, пов’язаних із проблемами імплементації Україною міжнародних зобов’язань у сфері мовної політики, та застосування

лінгвістичної теорії для розв'язання завдань лінгвоюридичного характеру, зокрема аналізу використання мови для вчинення злочинів проти основ національної безпеки, таких як: виправдовування дій держави-агресора, заклики до посягання на територіальну цілісність України і т. ін. (Ажнюк, 2024). Зважаючи на те, що значення дорівнює інформації, спрямованої на дослідження системи мови, еволюційних змін, закономірностей розщеплення її на підсистеми, важливим важелем політичного впливу в теперішньому збройному протистоянні на території України становить мова війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Обґрунтування лінгвосинергетики як окремого лінгвістичного напрямку все ще залишається одним із перспективних напрямів сучасного мовознавства. Основоположником лінгвосинергетичної парадигми вважають німецького мовознавця В. фон Гумбольдта. У праці 1827 р. “Про відмінність будови людських мов і її вплив на духовний розвиток людства” В. фон Гумбольдт вперше запропонував хрестоматійне твердження щодо мови-ергон й енергії, як-от “мова є не продуктом діяльності (Ergon), а діяльністю (Energia)” (Humboldt, 1827). Дослідник увів поняття саморегуляція мови (Selbstregulierung der Sprache), яку теоретично обґрунтував Х. Хакен у 1978 р. у ракурсі фізики, хімії, біології й лінгвістично розвинув Р. Келер у 1986 р. Загальні закони синергетики сприяли розумінню еволюції системи, що позначилися на концепції асиметричності й умовності мовного знака Ф. де Соссюра (1916), гіпотезі лінгвістичної відносності Е. Сепіра (1929).

У 1983 р. Х. Хакен, спираючись на теоретичні праці Ч. Таунса та А. Шавлоу (1958), установив етапи руху системи: 1) хаотичний стан системи, який не обмежується внутрішніми і зовнішніми параметрами керування (середовище, потік, енергія) і містить у собі невизначеність; 2) повністю детермінована траєкторія руху системи; 3) цілісність конфігурацій системи; 4) збалансованість системи; 5) присутність випадкових факторів, які приводять систему до наступної нестабільності (Haken, 1983).

Перша спроба застосування моделей синергетичних систем до мови була здійснена В. Вільдженом у 1986 р. Важливим аспектом самоорганізації мови він уважав можливість творення особливої реальності, що полягало в узгодженні всіх її елементів. До того ж процеси функціонування мови в просторово-часових межах, на думку вченого, сприяють дальшому парадигмальному розвитку та саморуху мови в цілому (Wildgen, 1985).

У сучасній лінгвосинергетиці існує чимало підходів до аналізу синергетичної природи мови, мовлення, слова, тексту, дискурсу. Зокрема, вивчення синергетичних процесів у різних лінгвістичних формах стало прерогативою українських дослідників Л. Піхтовникової (синергетична природа тексту байок і дискурсу) (1999), Т. Домброван (діахронічна синергетика англійської мови) (2016), О. Селіванової (синергетичність свідомості, концепту, дискурсу) (2008), А. Приходька (самоорганізація концептивних систем) (2015), О. Овсянко (синергетичні англословні прислів'я) (2017), С. Кійко (синергетика омонімії) (2016), М. Дорофеева (синергетика німецького перекладу) (2018), В. Дребет (синергетика складних іменників-новотворів) (2024), Н. Кравченко (синергійність релігійного дискурсу на всіх мовних рівнях) (2018), І. Яремчук (синергетика німецькомовної притчі) (2020). Проте вивчення лінгвополітичної синергетичної природи мови війни, зокрема і російсько-української, ще не було предметом системного лінгвістичного аналізу.

Актуальність пропонованої наукової розвідки зумовлена орієнтацією сучасних лінгвістичних досліджень на вивчення мовних явищ у міждисциплінарному

ключі із застосуванням комплексної методології та напрацювань інших галузей чи їх симбіозу, яким, на наш погляд, є лінгвосинергетика, що виникла на перетині політичної лінгвістики, соціолінгвістики, воєнної комунікації, воєнної конфліктології, лінгвістики війни.

Мета цієї статті – обґрунтувати впровадження нового лінгвістичного напрямку – лінгвополітичної синергетики, яка розкриває лінгвальні вияви лінгвополітичної синергії *war related collocations*, мовних засобів різного лінгвістичного статусу, які функціонують у текстах офіційно-ділового, публіцистичного, художнього стилів.

Для досягнення мети необхідно розв'язати такі основні **завдання**: простежити генезу становлення лінгвополітичної синергетики, проаналізувати фундаментальні компоненти лінгвополітичної синергетики; уточнити поняття “лінгвістика війни” та “мова війни”, що унаочнюють взаємодію між мовою та суспільно-політичними подіями під час військових конфліктів; визначити об'єкт і предмет лінгвополітичної синергетики, її ключові напрями та підвиди (залежно від об'єкта та предмета дослідження).

Загальнонауковим **методологічним підґрунтям** роботи став принцип нелінійності, що лежать в основі вивчення лінгвополітичної синергетики. Дослідження ґрунтується на основних положеннях лінгвосинергетики (Л. Піхтовнікова, Т. Домброван, О. Селіванова, А. Приходько, О. Овсянко, С. Кійко, М. Дорофєєва, В. Дребет, Н. Кравченко, І. Яремчук, W. Wildgen, H. Jia, J. Liang, W. Wildgen, J. Demoule, B. Laks, S. Cleoziou, P. Encreve, V. Lan-Xia), політичної лінгвістики (О. Гаврилук, Л. Павличенко, О. Рафальський, О. Майборода, H. Lasswell, E. Katz, P. Lazarsfeld, H. Footitt, M. Kelly, S. Tobia, C. Baker, L. Askew), соціолінгвістики (J. Galtung, Sh. Rigger, J. Firth, B. Malinowski, M. Walzer, R. Kolb, Y. Benbaji, S. Lazar, K. Tobia), мови війни (С. Жаботинська, В. Васютинський, П. Горностаї, І. Губеладзе, Л. Найдьонова, М. Слюсаревський, С. Чуніхіна, М. Медведєва, Е. Дібрівна, Р. Кухарчук, Г. Колесник, Т. Ісакова, D. Ryfe, M. Walzer), які забезпечили трактування лінгвополітичної синергетики як науки, що розглядає мову в аспекті її взаємодії з політичною, соціальною, ідеологічною, воєнною суперсистемами і фокусує увагу на механізмах стабілізації та розвитку мовних засобів у текстах різних функціональних стилів, що переводить їх на новий воєнноцентричний рівень досліджень.

Методи дослідження зумовлені метою та завданням роботи і ґрунтуються на комплексному міждисциплінарному підході до лінгвополітичної синергетики. Базовим у роботі є **загальнонауковий індуктивний метод**, за допомогою якого спочатку аналізувалася мова крізь призму лінгвосинергетики, політичної лінгвістики, соціолінгвістики, воєнної комунікації, воєнної конфліктології, лінгвістики війни, а потім на їх основі виводилася взаємодія мовних засобів у текстах офіційно-ділового, публіцистичного і художнього стилів. З'ясування підвидів лінгвополітичної синергетики, зокрема, макро- й мікролінгвополітичної синергетики, теоретичної й експериментальної лінгвополітичної синергетики здійснено методом *структурно-функціонального аналізу*. З його ж допомогою вивчено п'ять основних напрямів лінгвополітичної синергетики: синергетичного, лінгвістичного, комунікативного, соціального, воєнного. *Інтерпретаційно-прагматичний аналіз* застосовано для визначення ключових епістем лінгвополітичної синергетики: воєнна конфліктологія, воєнна комунікація, лінгвістика війни, мова війни, засоби мови війни; разом нових понять у контексті цього дослідження: функціонально-сміслова ампліфікація, лінгвальний автокаталіз, мовна турбулентність, інваріантний фрактал, семантична біфуркація, мовний аттрактор, ентропія дискурсу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичне й емпіричне дослідження політичної лінгвістики розпочалося в 20–50-ті роки ХХ століття. Дискусії про новий реалізм, людські втрати й кардинальні зміни світовідчуття людства під час Першої світової війни набувають поширення в працях американського політичного діяча Уолтера Ліппманна (Lippmann, 1922) і соціологів Пола Лазарсфельда (Lazarsfeld, 1965) й Еліо Катца (Katz, 1965).

На розвиток політичної комунікації порівняно з довоєнним періодом У. Ліппманн вказав у книзі “Громадська думка” (Public Opinion) (1922) й запропонував визначення поняття політична лінгвістика, під яким розумів процес встановлення порядку денного (Lippmann, 1922). Спостереження У. Ліппманна засновані на аспекті лінгвістичної домінанти в політичних промовах. Він уважав, що саме висвітлення в політичній комунікації одних питань і замовчування інших визначає глибокий зміст висловлюваного, зміна яких залежить від переходу комуніканта до іншої системи мови.

Поступ у політичній лінгвістиці вирізняє розробка моделі дворівневої комунікації П. Лазарсфельда та Е. Катца “Особистий вплив” (“The Personal Influence”) (1965), згідно з якою в будь-якому суспільстві наявні сприйнятливі до впливу політичної пропаганди “лідери громадської думки” (Lazarsfeld & Katz, 1965). Своєрідність поширення політичної інформації каналами міжособистісного спілкування, на думку вчених, формує нові риси індивідуальної манери слововиразу. З цієї причини набуває необхідність вивчення політичної комунікації та її взаємозв’язку із суспільно-політичними процесами.

У такому ключі можна схарактеризувати лінгвістичний підхід Гарольда Лассвела, що свідчить на користь сучасної теорії моногенези. На думку дослідника, позитивно-суб’єктивна мовна особистість є конститутивним моментом текстової форми, а зв’язок між стилем політичної мови та політичним режимом, у якому ця мова вживається, знаходить своєрідну об’єктивацію, стає суспільно значущою, текстовою суб’єктивністю (Lasswell, 1948).

Говорячи про значимість текстової форми в наукових теоріях ХХ століття, дослідники (Е. Benveniste, Т. А. Van Dijk, Р. Lakoff та ін.) підкреслюють, що мова політики формує суспільну думку, займає осмислене місце в бутті індивіда. Р. Лакофф наголошує, що, визначивши момент змісту і правильно встановлення середовища маніпуляції суспільною свідомістю в текстовому вимірі, це виводить комуніканта за межі естетичного простору як такого (Lakoff, 1973).

Окрему увагу вчені приділяють й аналізу мови як засобу формування національної ідентичності в праці С. Ріджер “Соціальні науки та національна ідентичність: Критика. Тихоокеанські справи” (Social Science and National Identity: A Critique. Pacific Affairs), в якій дослідник, на основі власного досвіду, критичної інтерпретації пояснив базовий складник концепту НАЦІЯ, визначив його концептуальне значення, розтлумачив ставлення людини до суспільно-політичних подій, у яких розширення поняттєвого обсягу політика, влада й ідеологія зблизилися з проблематикою мови, культури й ідентичності (Rigger, 2000).

Посилення інтересу до мови й політики у 80–90-ті роки ХХ століття зумовлене появою інноваційних підходів етнології та макросоціального політичного аналізу (Ворона, Казаков, Отрешко, 2022). У мовознавчих студіях науковці стверджують, що існування концепту історично зумовлене мовленнєвою діяльністю окремого етносу, а відтак макросоціальний політичний аналіз уможливорює виявити маніпулятивні стратегії. На думку дослідників (Mesthrie et al., 2009), нівелювання маніпуляцій у культурній пам’яті спрямоване на побудову логічної та ефективної системи цінностей.

Початок ХХІ ст. позначився істотним збільшенням наукових розвідок, присвячених питанням суспільно-політичної лексики (Холявко, 2004), теорії і практики аргументації в політичному дискурсі (Chilton, 2004), політичної комунікації (Ryfe, 2001), політичних метафор і символів (Mio, 1997). Актуальними постали спроби компонентного, описового й порівняльного аналізу політичної мови. Спрямування уваги дослідників на з'ясування статичної й динаміки мовних продуктів було характерним для передвиборчих кампаній, парламентських і президентських дебатів, партійного дискурсу.

Сучасна політична лінгвістика залучає невід'ємні складники політичної комунікації, запропоновані Г. Лассвеллом, – комунікатор, повідомлення, канал передачі повідомлення, реципієнт як отримувач повідомлення, результат комунікації в дослідженні системних явищ мови на різних рівнях (Lasswell, 1948). Зважаючи на суспільно-політичний розвиток країн, політичне спрямування лінгвістичних студій спирається на “етнокультурну й етнолінгвістичну специфіку політичних комунікацій та їхню історичну зумовленість” (Алексієвцев, 2012, с. 250). Ця методика передбачає з'ясування інтегрального зв'язку між комунікатором і комунікантом, повідомленням і зворотним зв'язком залежно від їх комунікативних перетинів (Alrufaiey & Alrikabi, 2024).

Дискусійне питання про ефективність комунікативної взаємодії, зокрема невербальної, що, з погляду теорії та практики неополітичного знання, знаходить відображення у відповідних комунікативних стратегіях (Дем'янчук, 2024). Особливу увагу в цьому аспекті вчені зосереджують на взаємодії мови й суспільства як такої, що дозволяє дослідити мовленнєву поведінку політика. Ця взаємодія уможливила простежити вияв соціокультурних особливостей комунікативної особистості.

Дослідження механізмів впливу соціальних чинників на мову політичної постаті постійно зростає, адже вони постають сигналами для вибудови унікальної мовної картини політично значущої особи. Як відомо, соціолінгвістика вивчає соціальні аспекти розвитку мови, її суспільні функції в синхронії і діахронії, корелятивні зв'язки мова – нація, мова – держава, мова – ідеологія (Rigger, 2000). Головною розрізнявальною рисою мова – суспільство, на відміну від корелятивних зв'язків мова – нація, мова – держава, мова – ідеологія, є інформаційна передача або комунікативний вплив, орієнтований на реципієнта.

Донедавна головними векторами досліджень соціолінгвістики залишалися проблеми мовної ситуації, мовного колективу, суспільних функцій мови, форм її існування в соціумі (Войцева, 2022). У теорії мовної еволюції зміни в структурі мови не можуть бути правильно зрозумілі без урахування відомостей про мовне співтовариство, яке користується цією мовою (Hauck, 2020).

Загальним постулатом соціолінгвістики є положення про те, що етнос, соціум, культура онтологічно взаємозалежні, однак гносеологічно роздільні як предметні сфери досліджень (Trudgill, 1978). О. Селіванова (2008) цілком слушно наголошує на тому, що мову розглядають не лише як об'єктивно наявну систему етносу, а як предмет процесуальної сфери політики, масової комунікації, що входять до мережі системних відношень соціуму. М. Гаспельмат (1999), ґрунтуючись на роботі Р. Келлера (1994), припускає, що зміни в мові є “процесом невидимої руки”, який керується п'ятьма принципами, зокрема екстравагантністю: “говоріть так, щоб вас помітили” (Haspelmath, 1999, р. 1055). Дослідники пояснювали причини мовних змін й еволюцію мов соціальними чинниками, зокрема, диференціацію мов – розселенням народів, уніфікацію – війнами, еволюцію мови – ускладненням соціальних відносин (Demoule et al., 2008).

Деякі проблеми співвідношення мови й суспільства вчені вивчали, вже починаючи із 20–30-х рр. ХХ ст. Прибічники теоретичного й інтроспективного дослідження мови запропонували широку програму соціологічного підходу до її вивчення. Ця програма містила визначення мови як соціально-історичного факту; виявлення зв'язків причини й наслідку між соціально-економічними й мовними явищами; дослідження мови як знаряддя боротьби за існування; прикладні питання соціальної лінгвістики – мовну політику (Firth, 1935; Malinowski, 1923).

У науковій літературі наявні також спроби пов'язати соціолінгвістику з конфліктологією, особливо це стосується побудови соціальних структур. В англо-американській лінгвістичній енциклопедії одним із базових питань, поставлених перед сучасною соціолінгвістикою, є таке: як мову застосовують у випадку соціальних конфліктів і напруження? (Лінгвістична енциклопедія, 2004, с. 483). Приміром, у Франції державній мовній уніфікації сприяла революція у 1789 р. Новим правителям було вигідно пропагувати офіційну мову як мову всієї нації, оскільки це дало місцевій буржуазії священників і лікарів, а також учителів отримати монополію на політичній арені. Тобто нова мова влади, яка зрештою виникла, була “легітимною”. Це була мова зі своїм політичним словником, термінами звернення і покликання, метафорами, евфемізмами й іншими мовними засобами соціального світу, пов'язаними з інтересами нової буржуазії (Bourdieu, 1991).

У межах цих течій Р. Местрі, Дж. Свонн, А. Доймерт, В. Ліп висунули теорію “мікро- і макровідносин”, які поступово змінюють свій характер від індивідуальної взаємодії до широкомасштабних соціальних розбіжностей і соціальних процесів (Mesthrie et al., 2009). На нашу думку, за допомогою теорії “мікро-” і “макровідносин” можна розробити принципи побудови глибинних зв'язків військові – цивільні, влада – суспільство на підставі підпорядкованості вершині як центру ієрархічної структури інших залежних елементів залежно від рівня соціальної взаємодії.

У сучасній соціолінгвістиці спостерігаємо підвищений інтерес до дослідження мови війни у зв'язку з її соціальною природою, причому зміст установлюють на підставі не лише значень мовних засобів, а і структур екстралінгвальної інформації. Однак не можна відкидати й факту інтегрованості окреслених складників політичної комунікації, на чому наголошує Д. Райф: “Політична комунікація формалізує вербальний етап номінаційних процесів, указавши на превербальний етап як на підготовку ідеального змісту, а соціальні параметри розширюють обсяг мови війни, при якому конкретні мовні засоби отримують персоніфіковану форму” (Ryfe, 2001, p. 410).

Війна не лише руйнує та змінює світ, але й продукує нові мовні реалії, які стають частиною воєнної комунікації (Gultung, 1986). Розуміння того, як історичні події видозмінюють наше сприйняття війни та її наслідків із плином часу допомагає краще усвідомити вплив соціальних чинників на збереження національної ідентичності. Фактично за допомогою мови, традицій, культури, політичних поглядів відбувається детермінація цінностей суспільства. У розумінні О. Теплої (2023), мова війни походить із суспільно-політичної активності людини і тільки так набуває свого відчутного буття. Можна сказати, що мова війни якоюсь мірою – результат суб'єктивно-свідомого вибору людини. І в цьому сенсі словесна оцінка зовнішнього та внутрішнього буття індивіда обумовлена об'єктивною дійсністю, характером історичної події, суспільними відносинами.

Синергія політичної лінгвістики, соціолінгвістики й мови війни є результатом з'яви нового напрямку – **лінгвістики війни**, що формує нові мовні реалії, які є

частиною воєнного й військового дискурсів, воєнно-політичної термінології, воєнно-політичного тексту, воєнної публіцистики та воєнної прози.

Таким чином, у контексті нашого дослідження **лінгвістики війни** розуміємо як частину філологічних досліджень, що розкривають евристичний потенціал мови війни, що становить основу для нового лінгвополітичного середовища в текстах різного функціонально-стильового маркування, які стали особливо актуальними й продуктивними в період російсько-української війни.

Об'єктом дослідження лінгвістики війни є **мова війни** як основа воєнного дискурсу, що формує мовний континуум сучасної лінгвістичної парадигми в політичній лінгвістиці, соціолінгвістиці, воєнній комунікації, воєнній конфліктології. Мова війни охоплює широкий діапазон мовних засобів, як-от: військово-політичну термінологію, *war-related collocations*, метафори війни, фразеологізми на позначення воєнних явищ і понять, специфічні граматичні конструкції, надфразові єдності й текстові фрагменти воєнної тематики.

Цей напрям лінгвістичних досліджень вибудовує комплексне розуміння воєнної комунікації, що відбувається в різних сферах суспільного життя (див. Рис. 1).

Рис. 1. Процес функціонування лінгвістики війни як відкритої системи

Лібералізація воєнної комунікації та почасти побутування військової лексики як вислід посилення позиції військової терміносистеми в текстах офіційно-ділового, публіцистичного й художнього стилів порушує баланс воєнцентризму, що у військовій теорії вже не співвідноситься винятково з воєнним/військовим дискурсом (Дем'янчук, 2024).

З огляду на сказане вище, **воєнну комунікацію** розуміємо як процес обміну інформацією в контексті війни між військовими й цивільними, владою та суспільством за допомогою вербальних і невербальних засобів мови війни.

У теорії дискурсу з опертям на лінгвопрагматичні засадничі принципи побудова двоконтурної системи комунікації влада-суспільство пов'язана з конфліктологічною парадигмою, яка пояснює середовище конфліктів, криз і насильства та спонукає до пошуку ненасильницьких способів взаємодії (Vinyamata, 2010).

Історичні події завжди відігравали важливу роль у формуванні колективної пам'яті, коли людство намагалося уникати та вирішувати міждержавні розбіжності, протистояння та ворожнечу мирним шляхом. Розуміння того, як історичні події вплинули на сприйняття війни та її наслідків з плином часу стало створення на рубежі ХХ ст. після Першої світової війни універсальної міжнародної організації – Ліги Націй (1920 р.) – для підтримки миру в майбутньому та уникнення можливих збройних конфліктів. Звичайно, ця історична угода започаткувала глибокі зміни в глобальному політичному мисленні та навіть додала оптимізму щодо того, що людство може розвиватися мирним шляхом, хоча менш ніж за два десятиліття світова спільнота зіткнулася з новою загрозою та світовою війною. Дискусії про новий ступінь розвитку ненасильницьких способів взаємодії спиралися на погляди, які висловлював у своїй програмі 28-ий президент США Вудро Вільсон на Паризькій мирній конференції в 1919–1920 рр., а потім у наполегливих шуканнях нових форм розв'язання територіальних конфліктів у світі після Першої світової війни розробляли четверо постійних членів Ради Ліги Націй (Велика Британія, Французька Республіка, Королівство Італія, Японська імперія) та четверо непостійних, яких щорічно переобирали. Слід зазначити, що Ліга Націй покликала на розвиток співробітництва і мала завдання запобігти широкомасштабному військовому конфлікту, проте її процеси були абсолютно безсилі для виконання цієї мети, і “Друга світова війна спалахнула в безпрецедентному масштабі в історії людства” (Bregvadze, 2024, p. 111).

Основою воєнної доктрини німецького фашизму під час Другої світової війни була авантюристична теорія ведення агресивної війни, розрахована на капітуляцію противника в найкоротші терміни внаслідок раптового нападу на нього і швидкого просування вглиб країни (Dobosevych, 2024). Після Другої світової війни були створені нові види хімічної зброї, такі як нервово-паралітичні агенти. У зв'язку із загрозою застосуванню газової і хімічної зброї деякими країнами слідом за Лігою Націй у 1945 р. було створено більш досконалу універсальну міжнародну організацію – Організацію Об'єднаних Націй. Велике значення для забезпечення глобального миру та безпеки має розширена участь держав у структурі п'яти основних органів ООН. Вона є єдиною універсальною організацією у світі, яка базується на найважливішій міжнародній угоді та головному статутному документі – Статуті ООН, який визначає цілі, зобов'язання та відповідальність держав-членів організації, і це однаково стосується держав, які не є членами ООН. По суті, Організація Об'єднаних Націй була розроблена для того, щоб виправити помилки Ліги Націй і уникнути глобальних загроз, яких Ліга Націй не могла уникнути в той час. Серед проблем можна відзначити те, що правова система ООН виявилася не готовою до законного покарання урядів агресорів, які порушують Статут Організації та її принципи.

Логічно виникає запитання: місія ООН щодо уникнення конфліктів і насильницького зіткнення – це симуляція діяльності організації чи нова парадигма воєнної конфліктології?

Прагнення до миру було породженням менеджменту врегулювання військових конфліктів, у якому людина, суспільство й держава є єдиним цілим (Vinyamata, 2010). Унаслідок відсутності комунікації між різними культурами й конкуренція між провідними країнами світу з'явилася необхідність розширити компендіум

знань і навичок у середовищі конфліктів, криз і насильства, що приведе до зміни насильницької парадигми та повного значення миру як способу мислення та дії. Таким чином, конфліктологія як наука про зіткнення, проблемне функціонування особи, людського суспільства, природи та взаємодії людини й природи (Piren, 2007), зі свого боку, постає своєрідним підґрунтям, яке розкриває військовий конфлікт.

Отже, **воєнна конфліктологія** – це вчення про військовий конфлікт, його походження, причини, динаміку та наслідки, що має на меті з'ясування механізмів мирного й примусового розв'язання збройних конфліктів і миротворчих місій ООН.

Взаємодія лінгвосинергетики, політичної лінгвістики, соціолінгвістики, воєнної комунікації, воєнної конфліктології, лінгвістики війни уможливила виникнення нової галузі – **лінгвополітичної синергетики** (див. Рис. 2).

Рис. 2. **Фундаментальні компоненти лінгвополітичної синергетики**

Таким чином, **лінгвополітичну синергетику** розуміємо як особливий напрям лінгвістики, що сфокусована на вивченні лінгвальних виявів лінгвополітичної синергії мовних засобів в англійськомовних текстах різних функціональних стилів. У контексті нашого дослідження такими мовними засобами виступають *war-related collocations*, сполуки з компонентом *війна*, що може бути виражений експліцитно/імпліцитно, які набувають нових конотативних значень (часто негативнооцінного відтінку), за структурою є однокомпонентними/багатоконпонентними та прагматично впливають на адресата.

Об'єкт лінгвополітичної синергетики – мова війни, що становить основу воєнного дискурсу і формує мовний континуум сучасної лінгвістичної парадигми в політичній лінгвістиці, соціолінгвістиці, воєнній комунікації, воєнній конфліктології. **Предмет** лінгвополітичної синергетики – різні види синергетичної взаємодії (позитивна взаємодія, негативна взаємодія, амбівалентна взаємодія, підсилювальна синергія) мовних засобів у текстах різних стилів.

Лінгвополітична синергетика розглядає мову в аспекті її взаємодії з політичною, соціальною, ідеологічною, воєнною суперсистемами і фокусує увагу на механізмах стабілізації та розвитку мовних засобів у текстах різних функціональних стилів, що переводить їх на новий воєннотворчий рівень досліджень.

Категорійний апарат у контексті цього дослідження включає такі поняття і терміни синергетики, як: самоорганізація, дисипативність, динамічність системи, відкритість системи, нелінійність системи, порядок/хаос, функціонально-смілова ампліфікація, лінгвальний автокаталіз, мовна турбулентність, інваріантний фрактал, семантична біфуркація, мовний аттрактор, ентропія дискурсу та ін. Розглянемо зміст основних понять, що передбачають новий підхід до розуміння лінгвосинергетики.

Самоорганізація в лінгвістиці забезпечує дослідження мови як адаптивної системи шляхом стабілізації деяких параметрів, разом упорядкування її структури і функцій (Köhler, 1986). У лінгвополітичній синергетиці самоорганізація може бути визначена як здатність мовної системи до стабілізації мовних засобів, їхню адаптацію до нових умов воєнної комунікації. Самоорганізація зумовлює функціонування мови війни в різних текстових середовищах. Змішування довільності й адаптивності спостерігаємо у *функціонально-сміловій ампліфікації*, що спрямована на вивчення мовних засобів (військово-політичної термінології, *war-related collocations*, метафор війни, фразеологізмів, надфразових єдностей) і пов'язаних із ними процесів і структур, які набувають нових конотативних значень, стилістичних відтінків, прагматичних функцій. У такому тлумаченні постульовано безпосередній зв'язок мови війни із зовнішніми системами середовища (етносом, культурою, соціумом), а відношення між елементами систем, очевидно, проєктуються на значення мовних засобів. З огляду на цей аспект мову війни слід уважати позитивним каталізатором не лише власної мовної системи, а й зовнішніх суперсистем.

В основі *лінгвального автокаталізу* лежить кваліфікація мовної системи як складної, еволюційної, що функціонує за рахунок множинності мовних засобів, маючи регуляторні механізми, які забезпечують появу *war-related collocations*. Мова як відкрита, нелінійна система й динамічне явище безперервно контактує з навколишнім середовищем (Домброван, 2011, с. 165). Ця відкритість забезпечує постійне поповнення мови війни новими елементами, як-от: військово-політичною термінологією, *war-related collocations*, метафорами війни, фразеологізмами на позначення воєнних явищ і понять, специфічними граматичними конструкціями, надфразовими єдностями й текстовими фрагментами воєнної тематики. Доходимо висновку про те, що мова війни не може мати проміжного рівня інтеграції, інакше на цьому рівні повинні б були існувати сталі мовні конструкції на позначення універсалій, що однаково функціонують у різних контекстах воєнного дискурсу.

Мовна турбулентність відображає флуктуації в текстовому просторі, які змінюють систему, спрямована на встановлення непередбачуваних семантичних відтінків і функціональних властивостей мовних засобів, що здійснюють прагматичний вплив на адресата. У лінгвополітичній синергетиці *порядок і хаос* є взаємодоповнюваними станами мовної системи. Хаос свідчить про нестабільність, яка плавно переходить у порядок унаслідок самоорганізації системи й послаблення деструктивних чинників. Мовна система, з позицій синергетики, вступає в стан хаосу, який через *дисипацію* (розсіювання надмірної речовини, енергії, інформації із системи до зовнішнього середовища) спричинює гармонійну конвенційність її складників, як вислід, система переходить до нового рівня – порядку (Haken, 1983). Поєднання двох станів при мовній турбулентності відбувається тоді, коли мова війни постає як база подальшої стабілізації мовних процесів, тобто є підґрунтям для формування комунікативних моделей.

Кожний із цих станів пов'язаний із моделюванням *фракталів*, під якими розуміємо структурну організацію мовних засобів (*war-related collocations*, метафор

війни, фразеологізмів) у текстах різних функціональних стилів, “згідно з яким наступні форми самоорганізації системи нагадують за своєю будовою попередні” (Селіванова, 2017, с. 39). Посилення фреквенції *war-related collocations*, метафор війни, фразеологізмів у лінгвополітичному текстовому просторі абсолютизує продукування, сприйняття й розуміння мови війни.

Засадничим для системи є пошук *аттрактора*, саме він скеровує її до відносно стабільного стану (Піхтовнікова, 2016). У такому випадку *мовний аттрактор* становить концентрацію засобів мови війни в текстах різних функціональних стилів, які формують ядро воєнного дискурсу. Перевагою мови війни є подання двох типів семантичної репрезентації: ситуаційного (синтагматичного), який проєктується на офіційно-діловий, публіцистичний, художній тексти, й енциклопедичного (парадигматичного), що описує іманентні властивості *war-related collocations*, метафор війни, фразеологізмів. Попри закладену в систему внутрішню тенденцію до стабілізації стану, “з’являються можливі варіанти подальшого розвитку системи у вигляді точок *біфуркації*” (Домброван, 2011, с. 166).

Семантична біфуркація полягає в розгалуженні шляхів еволюції динамічної системи крізь призму політичної, соціальної, ідеологічної, воєнної суперсистем, елементи якої розвиваються стадіально – від простого до складного – на підставі семантичної трансформації. Флуктуації на субатомному рівні відповідальні за вибір тих чи тих мовних структур. Залежно від взаємодії підсистем мова війни зможе допомогти в розумінні парадигматичних змін у воєнній комунікації.

Опертя на етапи якісних змін системи в процесі її наближення до нової самоорганізації, як-от: функціонально-сміслова ампліфікація – лінгвальний автокаталіз – мовна турбулентність – семантична біфуркація – уважаємо однією з технік розуміння ентропії дискурсу. **Ентропія дискурсу** спрямовує увагу на виникнення смислового хаосу у воєнній комунікації, коли структури, що швидко розвиваються (тобто мова війни) підтягують до себе й інші непов’язані з ними структури. Породження мови війни стає тригером хаотизації, під час якого військово-політична термінологія, *war-related collocations*, метафори війни, фразеологізми на позначення воєнних явищ і понять, надфразові єдності воєнної тематики набувають нових форм і значень. Таким чином мова війни посилює емоційну напругу в суспільстві, що дає змогу транслювати її в часі та просторі.

Залежно від взаємодії об’єкта та предмета дослідження в межах лінгвополітичної синергетики виділяємо такі її підвиди: макро- й мікролінгвополітичну синергетику.

У фокусі уваги **макролінгвополітичної синергетики** – глобальні аспекти взаємодії мовних засобів на рівні міжнародної політики, воєнної комунікації, аналіз військового конфлікту та мовні зміни залежно від суспільно-політичних процесів, вивчення соціальних аспектів розвитку мови війни.

У царині макролінгвополітичної синергетики є дослідження маркерів воєнної комунікації в текстах офіційно-ділового та публіцистичного стилів, виявлення моделей поведінки “агентів” воєнної комунікації, “рольові ігри” в процесі воєнної комунікації (Гарькавий, 2022), когнітивна експлорація медіатор-реципієнт (Frantzuz & Marina, 2022), антропоцентрична модель воєнної комунікації, аналіз військового конфлікту та механізми його врегулювання (Praver & Zheleznikov, 2019), дослідження мовної ситуації, мовного колективу, суспільних функцій мови війни та форм її існування в соціумі, вивчення синергетичного ефекту мови війни на суспільно-політичні процеси, зміна фазового портрета на основі біфуркації Гопфа (Парасюк, Репета, 2012), механізм автоколивань у лінгвістиці війни, разом дослідження військового/воєнного дискурсів та засобів мови війни (Стаднік, 2016).

Мікролінгвополітична синергетика зосереджена на виявленні й описі семантичних, структурних і прагматичних особливостей *war-related collocations*, їх контекстуальній адаптації та використанні в текстах різних функціональних стилів. Варто наголосити, що мікролінгвополітична синергетика тісно пов'язана з прикладною та корпусною лінгвістикою, стилістикою тексту, функціональною прагматикою, де в центрі уваги – мовні засоби воєнної/військової тематики під час комунікативного акту в діаді чи в тріаді, наприклад, політик – військовослужбовець, політик – військовослужбовець – журналіст.

З огляду на застосування різних методологічних підходів у межах лінгвополітичної синергетики виділяємо також **теоретичну й експериментальну лінгвополітичну синергетику**. **Теоретична лінгвополітична синергетика** займається вивченням й обґрунтуванням ключових теоретичних проблем, як-от: моделей лінгвополітичної синергії; закономірностей розвитку та функціонування мовних засобів крізь призму лінгвістики війни; механізмів мовних трансформацій під впливом соціально-політичних факторів; переходів між стабільними й нестабільними станами мовних засобів у дискурсі війни; взаємодії та взаємного впливу мови війни в урегулюванні військових конфліктів.

Експериментальна лінгвополітична синергетика спрямована на створення корпусів політичних заяв, нормативно-правових актів, конвенцій, постанов, законів, публіцистичних статей, журналістських репортажів, художньої прози; визначення статистичного співвідношення між випадковими величинами та встановлення ступеня асоціативного зв'язку в текстах офіційно-ділового стилю; маркери воєнної комунікації, модель-регулятор офіційно-ділового ментального простору, модель поведінки “агентів” воєнної комунікації, “рольові ігри” в процесі воєнної комунікації; визначення точки локального максимуму в конструюванні наративів у текстах публіцистичного й художнього стилів; лінгвостатистичну детермінацію *war-related collocations* у текстах публіцистичних видань The Guardian, The New York Times, The Washington Post; вивчення фазового портрета *war-related collocations* при надкритичній і підкритичній біфуркації Гопфа та автоколивань у дисипативній системі художньої прози; лінгвополітичну трансформацію мовних засобів у текстах офіційно-ділового, публіцистичного, художнього стилів. Вивчення однієї із сторін об'єкта дослідження передбачає залучення лінгвостатистичних і математичних методів програмування.

З цих позицій аплікативний потенціал лінгвополітичної синергетики вбачаємо в дослідженнях, які охоплюють проблематику лінгвополітичної синергії мовних засобів у лінгвістиці війни, як-от: позитивна взаємодія (консолідація), підсилювальна синергія (резонанс), негативна взаємодія (конфронтація), амбівалентна взаємодія (дифузія), що має як позитивне, так і негативне забарвлення; статистичне співвідношення між випадковими величинами та встановлення ступеня асоціативного зв'язку в текстах офіційно-ділового стилю; маркери воєнної комунікації, модель-регулятор офіційно-ділового ментального простору, модель поведінки “агентів” воєнної комунікації, “рольові ігри” в процесі воєнної комунікації; визначення точки локального максимуму в конструюванні наративів у текстах публіцистичного і художнього стилів; лінгвостатистична детермінація *war-related collocations* у текстах публіцистичних видань The Guardian, The New York Times, The Washington Post; зміна фазового портрета *war-related collocations* при надкритичній і підкритичній біфуркації Гопфа в текстах художнього стилю; автоколивання в дисипативній системі художньої прози; лінгвополітична трансформація мовних засобів у текстах офіційно-ділового, публіцистичного й художнього стилів.

Таким чином, з огляду на сказане вище, у межах лінгвополітичної синергетики виокремлюємо п'ять напрямів наукових досліджень: синергетичний, орієнтований на власне синергетику, що досліджує взаємодію мовних засобів, їхній взаємовплив на формування мови війни; лінгвістичний, спрямований на лінгвістику, вивчає семантичні, структурні, прагматичні, лінгвосинергетичні особливості мовних засобів; комунікативний, спрямований на політологію, досліджує політичну комунікацію та взаємовплив суспільно-політичних подій на зміни в мові війни; соціальний, зосереджений на соціологію, аналізує соціальні аспекти розвитку мови, мовного колективу, суспільних функцій мови війни та форм її існування в соціумі; воєнний, що має військове спрямування й полягає у вивченні військового конфлікту та механізмів його врегулювання.

Висновки. Теоретичні засади дослідження лінгвополітичної синергетики ґрунтуються на вивченні лінгвополітичної синергії мовних засобів в англійськомовних текстах різних функціональних стилів, як-от: позитивна взаємодія, негативна взаємодія, амбівалентна взаємодія, підсилювальна синергія. Її об'єктом є мова війни, що становить основу воєнного дискурсу й формує мовний континуум сучасної лінгвістичної парадигми в політичній лінгвістиці, соціолінгвістиці, воєнній комунікації, воєнній конфліктології.

Категорійний апарат репрезентує конвенційно закріплені поняття й терміни лінгвосинергетики: самоорганізація, дисипативність, динамічність системи, відкритість системи, нелінійність системи, порядок/хаос, – а також нові поняття в контексті цього дослідження: функціонально-смілова ампліфікація, лінгвальний автокатализ, мовна турбулентність, інваріантний фрактал, семантична біфуркація, мовний аттрактор, ентропія дискурсу.

Результатами застосування лінгвосинергетичності в сучасній лінгвістиці стали підвиди лінгвополітичної синергетики: макро- й мікролінгвополітична синергетика, разом теоретична й експериментальна лінгвополітична синергетика. Вивченням однієї зі сторін мови війни в межах макролінгвополітичної синергетики вважаємо глобальні аспекти взаємодії мовних засобів на рівні міжнародної політики, воєнної комунікації, військового конфлікту. Зважаючи на це, мікролінгвополітична синергетика зосереджена на виявленні й описі семантичних, структурних і прагматичних особливостей мовних засобів, їх контекстуальній адаптації та використанні в текстах різних функціональних стилів. Теоретична лінгвополітична синергетика зумовлює вивчення й обґрунтування ключових теоретичних проблем лінгвополітичної синергетики, а саме: політичної лінгвістики, соціолінгвістики, воєнної комунікації, лінгвосинергетики, воєнної конфліктології, лінгвістики війни, різновидів лінгвополітичної синергії та ін. Експериментальна лінгвополітична синергетика спрямована на створення корпусів політичних заяв, нормативно-правових актів, конвенцій, постанов, законів, публіцистичних статей, журналістських репортажів, художньої прози. На особливу увагу заслуговує визначення статистичного співвідношення між випадковими величинами та встановлення ступеня асоціативного зв'язку при аналізі корпусу текстів офіційно-ділового стилю. Експериментальність полягає, зокрема, і у визначенні точки локального максимуму в конструюванні наративів у корпусі текстів публіцистичного й художнього стилів.

У лінгвополітичній синергетиці виявлено п'ять напрямів її розвитку: синергетичний, лінгвістичний, комунікативний, соціальний, воєнний. Кожен із цих напрямів має розгалужену систему прийомів дослідження й опису мови війни.

Перспектива подальших розвідок спрямована на виявлення лінгвополітичної синергії *war-related collocations* у текстах офіційно-ділового, публіцистичного, художнього стилів.

Конфлікт інтересів

У цьому дослідженні немає конфлікту інтересів.

Використання штучного інтелекту

Не використовувався.

ЛІТЕРАТУРА

- Ажнюк, Б. М. (Ред.) (2024). Мова і війна: динаміка мовної системи і мовна політика. Колективна монографія. Видавничий дім Дмитра Бураго.
- Алексієвець, О. (2012). Історія та сучасність політичної лінгвістики. *Україна-Європа-Світ. Міжнародний збірник наукових праць. Серія: Історія, міжнародні відносини*, 9. 248–255.
- Бацевич, Ф. С. (2009). *Духовна синергетика рідної мови: лінгвофілософські нариси*: монографія. ВЦ “Академія”.
- Біскуб, І. П., Розвод, Е. В., Шуліка, В. І. (2024). *Синергетичні виміри сучасної лінгвістики*. Вежа-Друк.
- Бондарчук, Н. О. (2011). Лінгвосинергетика як методологічна основа дослідження тексту. *Філологічні науки. Мовознавство*, 1. 24–27.
- Васютинський, В. О., Горностай, П. П., Губеладзе, І. Г., Найдюнова, Л. А., Слюсаревський, М. М., Чуніхіна, С. Л. (2022). *Термінологічний словник російсько-української війни*. Ін-т соціальної та політичної психології НАПНУ України.
- Войцева, О. А., Новак, О. М., Яковлева, О. В. (2022). *Загальне мовознавство*. Одеський національний університет.
- Резнік, В. (Ред.) (2022). *Історико-теоретичний аналіз дослідницьких програм в соціології*. Колективна монографія. Інститут соціології НАН України.
- Гаврилюк, О., Павліченко, Л. (2022). Дипломатія: мовні тенденції під час війни в Україні. *Гуманітарні науки: актуальні питання*, 1. 155–163.
<https://doi.org/10.24919/2308-4863/54-1-22>
- Гарькавий, Є. М., Сірий, С. В. (2022). Стратегічні комунікації сил оборони України як об'єкт політологічного дослідження. *Politology bulletin*, 89. 103–123.
- Дем'янчук, Ю. І. (2024). Нова парадигма корпусного аналізу газетних статей військово-політичного спрямування. *Записки з українського мовознавства*, 31. 231–242.
- Добосевич, У. (2024). Міжчастковий мовний синкретизм як прояв експресивності. *Opera in Linguistica Ukrainiana*, 31. 160–173.
- Домброван, Т. (2016). Лінгвосинергетика – новий напрям філологічних студій. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія “Філологічні науки”*, 6. 50–56.
- Домброван, Т. (2018). *Вступ до лінгвістичної синергетики*. Cambridge Scholars Publishing.
- Домброван, Т. І. (2016). Діахронічна лінгвосинергетика: перші здобутки та вектори подальшого розвитку. *Нова філологія*, 68. 154–160.
- Дорофєєва, М. С. (2017). *Синергетика перекладу спеціальних текстів (німецько-український напрям)*: монографія. Видавничий дім Дмитра Бураго.

- Дребет, В. В. (2019). Складні іменники-новотвори та синергетика їх семантичного декодування у німецькомовній пресі. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*, 3, 45–54.
- Дребет, В. В. (2021). Лінгвосинергетичне моделювання та прогнозування у форматі германських мовознавчих досліджень (на прикладі іменникової лексики у сучасній німецькій мові). *Дихотомія “Мова – дидактика” у перспективі сьогодення*: колективна монографія. Осадца Ю. В. 6–32.
- Жаботинська, С. А. (2015). *Мова як зброя у світоглядній війні*. Українська асоціація когнітивної лінгвістики та поезики.
- Ісакова, Т. О. (2016). Мова ворожнечі як проблема українського інформаційного простору. *Політика. Стратегічні комунікації. Стратегічні пріоритети*, 4 (41), 90–97.
- Кійко, С. В. (2016). *Синергетика омонімії як мовного, мовленнєвого і міжмовного явища*. Рута.
- Колесник, Г. (2021). “Мова ворожнечі” як соціальний та лінгвістичний феномен. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 32(71), № 4(3). 278–283.
- Кравченко, Н. Г. (2019). Екстраполяція синергетичної парадигми у сучасну лінгвістичну науку. *Science and Education a New Dimension. Philology*, VII(58), 194. 46–49.
- Кравченко, Н. Г. (2019). Синергія дискурсу в міжкультурному контексті. *Лінгвістичні та концептуальні погляди на світ*, 65 (1). 87–94.
- Кравченко, Н. О. (2017). Синергійність англomовного релігійного дискурсу (теолінгвістичний підхід): монографія. КП ОМД.
- Куделько, З., Богатирець, В., Мельничук, Л. (2021). Зростаюча синергія між суспільством знань і когнітивними дослідженнями перекладу, 31. 223–239.
- Малиновська, І. В. (2011). Лінгвосинергетика поряд з іншими методами дослідження філософського тексту: доцільність, можливість, межі. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. Центр наукових досліджень та викладання іноземних мов НАН України. 210–224.
- Матузкова, О. П., Коваленко, О. В. (2023). Взаємодія мови і культури з погляду сучасної лінгвокультурології. *Записки з романо-германської філології*, 1 (50). 169–181.
- Медведєва, М. О., Дібрівна, Е. А., Кухарчук, Р. В. (2017). “Мова ненависті” в міжнародному та європейському правовому контексті. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*, 133. 95–105.
- Овсянко, О. Л. (2020). *Модифікації англomовних прислів'їв у світлі синергетичної парадигми*: монографія. Сумський державний університет.
- Парасюк, І. О., Репета, Б. В. (2012). Біфуркація автоколивань у двовимірній системі з повільно змінними параметрами. *Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія І. Фізико-математичні науки*, 13(1). 163–180.
- Піхтовнікова, Л. С. (2016). Лінгвосинергетика: напрями і перспективи. *Нова філологія*, 68. 182–189.
DOI: <http://novafilolohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/349>
- Приходько, А. Н. (2012). Системна організація концептокорпусу. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*, 15 (2). 149–155.
- Рафальський, О. О., Майборода, О. М. (Ред.) (2023). Адаптивні зміни політичного поля України в умовах війни: монографія. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України.

- Селіванова, О. О. (2008). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*: підручник. Довкілля-К.
- Селіванова, О. О. (2017). *Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми*: підручник.
- Семенець, О. О. (2004). *Синергетика поетичного слова*. Імекс ЛТД.
- Семенець, О. О. (2005). Лінгвістична синергетика ідіолекту Євгена Маланюка. – Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук за спеціальністю 10.02.01 – українська мова. НАН України. Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні.
- Стаднік, І. О. (2016). Лінгвістична відповідність понять “воєнний” дискурс vs “військовий” дискурс. *Science and Education a New Dimension. Philology*, IV (22), Issue: 99. 63–66.
- Тарасова, О. В. (2000). Синергетичні тенденції у сучасній лінгвістиці. *Вісник Харківського національного університету*, 500. 3–9.
- Тепла, О. (2023). Концепт ВІЙНА у лінгвокультурному аспекті (на матеріалі публіцистичного дискурсу). *International Journal of Philology*, 3. [https://doi.org/10.31548/philolog14\(3\).2023.010](https://doi.org/10.31548/philolog14(3).2023.010)
- Француз, А., Марина, Ю. (2022). Моделі медіації та можливість їх наближення до правової системи України. Університет “КРОК”. 16–23.
- Українська мова: Енциклопедія (2004). НАН України; Редкол. В. М. Русанівський (голова) та ін. Вид-во: “Українська енциклопедія” ім. М. П. Бажана.
- Ходаковська, Н. Г. (2022). Поетичний текст як концепт теорії лінгвістичної синергії. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*, 25 (2), 101–112.
- Холявко, І. В. (2004). Суспільно-політична лексика у пресі 90-х років ХХ ст. (семантико-функціональний аналіз): дис. канд. філол. наук : 10.02.01. Київський національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова.
- Яремчук, І. М. (2020). Основні положення синергетики в застосуванні до дискурсу німецькомовної притчі. *Закарпатські філологічні студії*, 13 (2), 184–188.
- Ясь, О. (2023). Війна у проєкціях і конструкціях історичного часу (За матеріалами доповіді на засіданні Президії НАН України 8 лютого 2023 року). *Вісник НАН України*, 4. 62–71.
- Alrufaiey, H. S., Alrikabi, A. A. (2024). A pragmatic Analysis of Effective Political Communication from a Relevance-Theoretic Perspective. *Arab World English Journal*. 15(1). 91–116.
- Bart de Boer. (2005). Self-organisation in language. https://www.researchgate.net/publication/255649625_Self-organisation_in_language
- Benbaji, Y. (2008). A Defense of the Traditional War Convention. *Ethics*, 118(3). 464–495. <https://doi.org/10.1086/533506>
- Benveniste, E. (1970). *Problèmes du langage*. Paris.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and Symbolic Power*, ed. J. B. Thompson, trans. G. Raymond and M. Adamson. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bregvadze, M. (2024). Means of Settlement of Armed Conflicts. *Research association for interdisciplinary studies. Conference Proceedings, June 6–7*. 109–114. <https://rais.education/wp-content/uploads/2024/07/0399.pdf>
- Chilton, P. (2004). *Analysing Political Discourse Theory and practice*. Routledge.
- De Saussure, F. (1916). *Course in General Linguistics*. Ch. Bally, A. Sechehaye (ed.)
- Demoule, J., Laks, B., Cleuziou, S., Encrevé, P. (2008). Origins and evolution of languages: retrospectives and perspectives. *Origin and Evolution of Languages Approaches, Models, Paradigms*. Equinox Publishing Ltd. 1–28.

- Demyanchuk, Yu. (2024). Linguistics of war as a new linguistically synergistic field: a response to the challenges of our time. *Bulletin of KNLU. Philology series*. 27 (1). 82–89.
- Firth, J. R. (1935). The techniques of semantics. *Transactions of the Philological society*, 7. 36–72.
- Footitt, H., Kelly, M., Tobia, S., Baker, C., Askew, L. (2012). *Languages at war: policies and practices of language contacts in conflict*. Palgrave Studies in Languages at War. Palgrave Macmillan.
- Galtung, J. (1986). *Language and war: is there a connection?* Center of International Studies. Princeton University, New Jersey.
- Gazzola, M., Grin, F., Cardinal, L., Heugh, K. (2023). *Language policy and planning: From theory to practice*.
https://www.researchgate.net/publication/373674750_Language_policy_and_planning_From_theory_to_practice
- Haken, H (1978). *Synergetics: an introduction: nonequilibrium phase transitions and self-organization in physics, chemistry, and biology*. Berlin New York: Springer-Verlag. ISBN 0-387-08866-0. OCLC 3966021.
- Haken, H (1983). *Advanced synergetics : instability hierarchies of self-organizing systems and devices*. Berlin New York: Springer-Verlag. ISBN 978-3-540-12162-6. OCLC 9195660.
- Haspelmath, M. (1999). Why is grammaticalization irreversible? *Linguistics*, 37(6). 1043–68. DOI: <https://doi.org/10.1515/ling.37.6.1043>
- Hauck, J. (2020). *Language Evolution*. 1–23.
https://www.researchgate.net/publication/346854707_Language_Evolution
- Humboldt, W. (1827). *Über die Verschiedenheiten des menschlichen Sprachbaues*. G5VI. 111–303.
- Humboldt, W. (1836). *Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues und ihren Ein- fluß auf die Ideenentwicklung des Menschengeschlechts*. GSVII. 1–344.
- Jia, H., Liang, J. (2020). *Lexical category bias across interpreting types: Implications for synergy between cognitive constraints and language representations*. *Lingua*.
- Katz, E., Lazarsfeld, P. (1965). *Personal influence: The part played by people in the flow of mass communications*. Elihu Katz, Paul Lazarsfeld – Piscataway.
- Keller, Rudi. 1994. *On language change: The invisible hand in language*, trans. by Brigitte Nerlich. Routledge. DOI: 10.4324/9780203993286.
- Köhler, R. (1986). *Zur linguistischen Synergetik: Struktur und Dynamik der Lexik*. Bochum: Studienverlag Brockmeyer.
- Kolb, R. (1997). Origin of the twin terms jus ad bellum/jus in bello. *International Review of the Red Cross*. 37(320). 553–562. DOI: <https://doi.org/10.1017/S0020860400076877>
- Korzybski A. H. (1933). *Science and Sanity*. An Introduction to Non-Aristotelian Systems and General Semantics. – Lancaster.
- Lakoff, R. (1973). Language and Woman's Place. *Language in Society*. Cambridge University Press. 2 (1). 45–80.
- Lan-Xia, V. (2014). Synergy of language and culture and the formation of the space of value meaning of language. *Foreign Language Research*, 6.
- Lasswell, H. (1948). The Structure and Function of Communication in Society. *The Communication of Ideas*. New York: Institute for Religious and Social Studies. 37–51.
- Latash, M. (2009). “Models and Beyond Motor Synergies”, Synergy
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195333169.003.0008>

- Lazar, S. (2009). Responsibility, risk, and killing in self-defense. *Ethics*, 119(4). 699–728. <https://doi.org/10.1086/605727>
- Lippmann, W. (1922). *Public Opinion*. Harcourt, Brace and Company.
- Malinowski, B. (1923). The problem of meaning in primitive societies. In C. K. Ogden & J. A. Richards (Eds.), *The meaning of meaning*. Kegan Paul. 451–510.
- Mesthrie, R., Swann, J., Deumert, A., Leap, W. (2009). *Introducing Sociolinguistics* (2nd Edition). Edinburgh University Press.
- Mio, J. S. (1997). Metaphor and Politics. *Metaphor and Symbol*, 12(2). 113–133.
- Praver, N., Zheleznykov, J. (2019). War as a method of solving international conflicts - an analytical approach. *Group Decision and Negotiation: Behavior, Models, and Support*. 123–136.
- Rigger, Sh. (2000). Social Science and National Identity: A Critique. *Pacific Affairs*. 72(4), 537.
- Ryfe, D. (2001). History and Political Communication: An Introduction. *Political Communication*. 18(4). 407–420.
- Santiáñez, N. (2023). War and Language. In: Engberg-Pedersen A, Ramsey N, eds. *War and Literary Studies*. Cambridge Critical Concepts. Cambridge University Press. 139–152.
- Sapir, E. (1929). The Status of Linguistics as a science, *Language*, 5. 207–219.
- The Linguistics Encyclopedia (2004). Ed. By Kirsten Malmkjaer. L., N. Y.
- Tobia, K. *The Language of War*, *The Monist*, 99, Issue 1. 40–54. <https://doi.org/10.1093/monist/onv028>
- Toshniyozova, R. T. (2020). The importance of synergetics in the study of fiction. *International Journal on Integrated Education*. DOI: <https://doi.org/10.17605/ijie.v2i5.188>.
- Townes, Ch., Schawlow, A. (1985). “December 1958: Invention of the Laser”.
- Trudgill, P. (1978). Introduction: Sociolinguistics and sociolinguistics. In *Sociolinguistic Patterns in British English*, P.J. Trudgill (ed.), London: Edward Arnold. 1–18.
- Van Dijk, Teun A. (1993). Principles of critical discourse analysis. *Discourse & Society* Sage. 4(2). <http://www.daneprairie.com>
- Vinyamata, E. (2010). *Conflictology: A Multidisciplinary Vision* (Comment). OJS. https://www.researchgate.net/publication/46274799_Conflictology_A_Multidisciplinary_Vision_Comment/citation/download
- Walzer, M. (1977). *Just and unjust wars: a moral argument with historical illustrations*. Basic Books. Fourth Edition.
- Westbrook, J., Baleeta, M., Dyer, C., & Islei, A. (2022). Re-imagining a synchronous linguistic landscape of public and school uses of Runyoro-Rutooro and Runyankore-Rukiga in early childhood education in Western Uganda. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 44(9). 846–859. <https://doi.org/10.1080/01434632.2022.2038181>
- Wildgen, W. (1985). *Archetypensemantik: Grundlagen für eine dynamische Semantik auf der Basis der Katastrophentheorie*. Narr.
- Wolfgang, W. (1986). Synergetische Modelle in der Soziolinguistik. Zur Dynamik des Sprachwechsels Niederdeutsch-Hochdeutsch in Bremen um die Jahrhundertwende (1880–1920). *Zeitschrift für Sprachwissenschaft*, 5 (1). 105–137.

REFERENCES

- Azhniuk, B.M. (Red.) (2024). *Mova i viina: dynamika movnoi systemy i movna polityka. Kolektyvna monohrafiia. Vydavnychi dim Dmytra Buraho.*
- Aleksiievets, O. (2012). *Istoriia ta suchasnist politychnoi linhvistyky. Ukraina-Yevropa-Svit. Mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats. Serii: Istoriia, mizhnarodni vidnosyny, 9. 248–255.*
- Batsevych, F. S. (2009). *Dukhovna synerhetyka ridnoi movy: linhvofilosofski narysy: monohrafiia. VTs “Akademiia”.*
- Biskub, I. P., Rozvod, E. V., Shulika, V. I. (2024). *Synerhetychni vymiry suchasnoi linhvistyky. Vezha-Druk.*
- Bondarchuk, N. O. (2011). *Linhvosynerhetyka yak metodolohichna osnova doslidzhennia tekstu. Filolohichni nauky. Movoznavstvo, 1. 24–27.*
- Vasiutynskyi, V. O., Hornostai, P. P., Hubeladze, I. H., Naidonova, L. A., Sliusarevskyi, M. M., Chunikhina, S. L. (2022). *Terminolohichni slovnyk rosiisko-ukrainskoi viiny. In-t sotsialnoi ta politychnoi psykholohii NAPNUkrainy.*
- Voitseva, O. A., Novak, O. M., Yakovlieva, O. V. (2022). *Zahalne movoznavstvo. Odeskyi natsionalnyi universytet.*
- Reznik, V. (Red.) (2022). *Istoryko-teoretychnyi analiz doslidnytskykh proham v sotsiolohii. Kolektyvna monohrafiia. Instytut sotsiolohii NAN Ukrainy.*
- Havryliuk, O., Pavlichenko, L. (2022). *Dyplomatiia: movni tendentsii pid chas viiny v Ukraini. Humanitarni nauky: aktualni pytannia, 1. 155–163.*
DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/54-1-22>
- Harkavyi, Ye. M., Siryi, S. V. (2022). *Stratehichni komunikatsii syl oborony Ukrainy yak ob'ekt politolohichnoho doslidzhennia. Politology bulletin, 89. 103–123.*
- Demianchuk, Yu. I. (2024). *Nova paradyhma korpusnoho analizu hazetnykh statei viiskovo-politychnoho spriamuvannia. Zapysky z ukrainskoho movoznavstva, 31. 231–242.*
- Dobosevych, U. (2024). *Mizhchastkovyi movnyi synkretyzm yak proiav ekspresyvnosti. Opera in Linguistica Ukrainiana, 31. 160–173.*
- Dombrovan, T. (2016). *Linhvosynerhetyka – novyi napriam filolohichnykh studii. Naukovyi visnyk Drohobyskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Serii “Filolohichni nauky”, 6. 50–56.*
- Dombrovan, T. (2018). *Vstup do linhvistychnoi synerhetyky. Cambridge Scholars Publishing.*
- Dombrovan, T. I. (2016). *Diakhronichna linhvოსynerhetyka: pershi zdotuky ta vektory podalshoho rozvytku. Nova filolohiia, 68. 154–160.*
- Dorofeieva, M. S. (2017). *Synerhetyka perekladu spetsialnykh tekstiv (nimetsko-ukrainskyi napriam): monohrafiia. Vydavnychi dim Dmytra Buraho.*
- Drebet, V. V. (2019). *Skladni imennyky-novotvory ta synerhetyka yikh semantychnoho dekoduvannia u nimetskomovnij presii. Prykarpatskyi visnyk NTSh. Slovo, 3. 45–54.*
- Drebet, V. V. (2021). *Linhvosynerhetychne modeliuвання ta prohnozuvannia u formati hermanskykh movoznavchykh doslidzhen (na prykladi imennykovoi leksyky u suchasnij nimetskiej movi). Dykhotomiia “Mova – dydaktyka” u perspektyvi sohodennia: kolektyvna monohrafiia. Osadtsa Yu. V. 6–32.*
- Zhabotynska, S. A. (2015). *Mova yak zbroia u svitohliadnij viini. Ukrainska asotsiatsiia kohnityvnoi linhvistyky ta poetyky.*
- Isakova, T. O. (2016). *Mova vorozhnechi yak problema ukrainskoho informatsiinoho prostoru. Polityka. Stratehichni komunikatsii. Stratehichni priorytety, 4 (41). 90–97.*
- Kiiko, S. V. (2016). *Synerhetyka omonimii yak movnoho, movlennievoho i mizhmovnoho yavyscha. Ruta.*

- Kolesnyk, H. (2021). "Mova vorozhnechi" yak sotsialnyi ta lnhvistychnyi fenomen. Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnogo universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Zhurnalistyka. 32(71), № 4(3). 278–283.
- Kravchenko, N. H. (2019). Ekstrapoliatsiia synerhetychnoi paradyhmy u suchasnu lnhvistychnu nauku. Science and Education a New Dimension. Philology, VII (58), 194. 46–49.
- Kravchenko, N. H. (2019). Synerhiia dyskursu v mizhkulturnomu konteksti. Lnhvistychni ta kontseptualni pohliady na svit, 65 (1). 87–94.
- Kravchenko, N. O. (2017). Synerhiinist anhlovnoho relihiinoho dyskursu (teolnhvistychnyi pidkhid): monohrafiia. KP OMD.
- Kudelko, Z., Bohatyrets, V., Melnychuk, L. (2021). Zrostaiucha synerhiia mizh suspilstvom znan i kohnityvnymi doslidzhenniamy perekladu, 31. 223–239.
- Malynovska, I. V. (2011). Lnhvosynerhetyka poriad z inshymy metodamy doslidzhennia filosofskoho tekstu: dotsilnist, mozhlyvosti, mezhi. Lnhvistyka KhKhI stolittia: novi doslidzhennia i perspektyvy. Tsentr naukovykh doslidzhen ta vykladannia inozemnykh mov NAN Ukrainy. 210–224.
- Matuzkova, O. P., Kovalenko, O. V. (2023). Vzaiemodiia movy i kultury z pohliadu suchasnoi lnhvokulturolohii. Zapysky z romano-hermanskoï filolohii, 1 (50). 169–181.
- Medvedieva, M. O., Dibrivna, E. A., Kukharchuk, R. V. (2017). "Mova nenavysti" v mizhnarodnomu ta yevropeiskomu pravovomu konteksti. Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn, 133. 95–105.
- Ovsianko, O. L. (2020). Modyfikatsii anhlovnykh prysliviv u svitli synerhetychnoi paradyhmy: monohrafiia. Sumskyi derzhavnyi universytet.
- Parasiuk, I. O., Repeta, B. V. (2012). Bifurkatsiia avtokolyvan u dvovymirni systemi z povilno zminnyimi parametramy. Naukovyi chasopys NPU imeni M.P.Drahomanova. Serii 1. Fyzyko-matematychni nauky, 13(1). 163–180.
- Pikhtovnikova, L. S. (2016). Lnhvosynerhetyka: napriamy i perspektyvy. Nova filolohiia, 68. 182–189.
DOI: <http://novafilolohiia.zp.ua/index.php/new-philology/article/view/349>
- Prykhodko, A. N. (2012). Systemna orhanizatsiia kontseptokorpusu. Visnyk Kyivskoho natsionalnogo lnhvistychno universytetu. Serii Filolohiia, 15 (2). 149–155.
- Rafalskyi, O. O., Maiboroda, O. M. (Red.) (2023). Adaptivni zminy politychno polia Ukrainy v umovakh viiny: monohrafiia. Instytut politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen im. I. F. Kurasa NAN Ukrainy.
- Selivanova, O. O. (2008). Suchasna lnhvistyka: napriamy ta problemy: pidruchnyk. Dovkillia-K.
- Selivanova, O. O. (2017). Suchasna lnhvistyka: napriamy ta problemy: pidruchnyk.
- Semenets, O. O. (2004). Synerhetyka poetychno slova. Imeks LTD.
- Semenets, O. O. (2005). Lnhvistychna synerhetyka idiolektu Yevhena Malaniuka. – Rukopys. Dysertatsiia na zdobuttia naukovoho stupenia doktora filolohichnykh nauk za spetsialnistiu 10.02.01 – ukrainska mova. NAN Ukrainy. Instytut movoznavstva im. O. O. Potebni.
- Stadnik, I. O. (2016). Lnhvistychna vidpovidnist poniat "voiennyi" dyskurs vs "viiskovy" dyskurs. Science and Education a New Dimension. Philology, IV (22), Issue: 99. 63–66.
- Tarasova, O. V. (2000). Synerhetychni tendentsii u suchasni lnhvistytsi. Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu, 500. 3–9.
- Tepla, O. (2023). Kontsept VIINA u lnhvokulturnomu aspekti (na materialii publitsystychno dyskursu). International Journal of Philology, 3.
[https://doi.org/10.31548/philolog14\(3\).2023.010](https://doi.org/10.31548/philolog14(3).2023.010)

- Frantsuz, A., Maryna, Yu. (2022). Modeli mediatsii ta mozhlyvist yikh nablyzhennia do pravovoi systemy Ukrainy. Universytet “KROK”. 16–23.
- Ukrainska mova: Entsyklopediia (2004). NAN Ukrainy; Redkol. V. M. Rusanivskiy (holova) ta in. Vyd-vo: “Ukrainska entsyklopediia” im. M. P. Bazhana.
- Khodakovska, N. H. (2022). Poetychnyi tekst yak kontsept teorii linhvistychnoi synerhii. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho linhvistychnoho universytetu. Serii Filolohiia, 25 (2), 101–112.
- Kholiavko, I. V. (2004). Suspilno-politychna leksyka u presi 90-kh rokiv KhKh st. (semantyko-funktsionalnyi analiz): dys. kand. filol. nauk : 10.02.01. Kyivskiy natsionalnyi pedahohichnyi un-t im. M. P. Drahomanova.
- Yaremchuk, I. M. (2020). Osnovni polozhennia synerhetyky v zastosuvanni do dyskursu nimetskomovnoi prytychi. Zakarpatski filolohichni studii, 13 (2), 184–188.
- Yas, O. (2023). Viina u proieksiakh i konstruktsiiakh istorychnoho chasu (Za materialamy dopovidi na zasidanni Prezydii NAN Ukrainy 8 liutoho 2023 roku). Visnyk NAN Ukrainy, 4. 62–71.
- Alrufaiey, H. S., Alrikabi, A. A. (2024). A pragmatic Analysis of Effective Political Communication from a Relevance-Theoretic Perspective. *Arab World English Journal*. 15(1). 91–116.
- Bart de Boer. (2005). Self-organisation in language. https://www.researchgate.net/publication/255649625_Self-organisation_in_language
- Benbaji, Y. (2008). A Defense of the Traditional War Convention. *Ethics*, 118(3). 464–495. <https://doi.org/10.1086/533506>
- Benveniste, E. (1970). *Problèmes du langage*. Paris.
- Bourdieu, P. (1991). *Language and Symbolic Power*, ed. J. B. Thompson, trans. G. Raymond and M. Adamson. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bregvadze, M. (2024). Means of Settlement of Armed Conflicts. *Research association for interdisciplinary studies. Conference Proceedings, June 6–7*. 109–114. <https://rais.education/wp-content/uploads/2024/07/0399.pdf>
- Chilton, P. (2004). *Analysing Political Discourse Theory and practice*. Routledge.
- De Saussure, F. (1916). *Course in General Linguistics*. Ch. Bally, A. Sechehaye (ed.)
- Demoule, J., Laks, B., Cleuziou, S., Encrevé, P. (2008). Origins and evolution of languages: retrospectives and perspectives. Origin and Evolution of Languages Approaches, *Models, Paradigms*. Equinox Publishing Ltd. 1–28.
- Demyanchuk, Yu. (2024). Linguistics of war as a new linguistically synergistic field: a response to the challenges of our time. *Bulletin of KNLU. Philology series*. 27 (1). 82–89.
- Firth, J. R. (1935). The techniques of semantics. *Transactions of the Philological society*, 7. 36–72.
- Footitt, H., Kelly, M., Tobia, S., Baker, C., Askew, L. (2012). *Languages at war: policies and practices of language contacts in conflict*. Palgrave Studies in Languages at War. Palgrave Macmillan..
- Galtung, J. (1986). *Language and war: is there a connection?* Center of International Studies. Princeton University, New Jersey.
- Gazzola, M., Grin, F., Cardinal, L., Heugh, K. (2023). *Language policy and planning: From theory to practice*. https://www.researchgate.net/publication/373674750_Language_policy_and_planning_From_theory_to_practice
- Haken, H (1978). *Synergetics: an introduction: nonequilibrium phase transitions and self-organization in physics, chemistry, and biology*. Berlin New York: Springer-Verlag. ISBN 0-387-08866-0. OCLC 3966021.

- Haken, H (1983). *Advanced synergetics : instability hierarchies of self-organizing systems and devices*. Berlin New York: Springer-Verlag. ISBN 978-3-540-12162-6. OCLC 9195660.
- Haspelmath, M. (1999). Why is grammaticalization irreversible? *Linguistics*, 37(6). 1043–68. DOI: 10.1515/ling.37.6.1043.
- Hauck, J. (2020). *Language Evolution*. 1–23.
https://www.researchgate.net/publication/346854707_Language_Evolution
- Humboldt, W. (1827). *Über die Verschiedenheiten des menschlichen Sprachbaues*. G5VI. 111–303.
- Humboldt, W. (1836). *Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues und ihren Ein- fluß auf die Ideenentwicklung des Menschengeschlechts*. GSVII. 1–344.
- Jia, H., Liang, J. (2020). *Lexical category bias across interpreting types: Implications for synergy between cognitive constraints and language representations*. *Lingua*.
- Katz, E., Lazarsfeld, P. (1965). *Personal influence: The part played by people in the flow of mass communications*. Elihu Katz, Paul Lazarsfeld – Piscataway.
- Keller, Rudi. 1994. *On language change: The invisible hand in language*, trans. by Brigitte Nerlich. Routledge.
DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203993286>
- Köhler, R. (1986). *Zur linguistischen Synergetik: Struktur und Dynamik der Lexik*. Bochum: Studienverlag Brockmeyer.
- Kolb, R. (1997). Origin of the twin terms jus ad bellum/jus in bello. *International Review of the Red Cross*. 37(320). 553–562.
DOI: <https://doi.org/10.1017/S0020860400076877>
- Korzybski A. H. (1933). *Science and Sanity*. An Introduction to Non-Aristotelian Systems and General Semantics. – Lancaster.
- Lakoff, R. (1973). Language and Woman's Place. *Language in Society*. Cambridge University Press. 2 (1). 45–80.
- Lan-Xia, V. (2014). Synergy of language and culture and the formation of the space of value meaning of language. *Foreign Language Research*, 6.
- Lasswell, H. (1948). *The Structure and Function of Communication in Society. The Communication of Ideas*. New York: Institute for Religious and Social Studies. 37–51.
- Latash, M. (2009). “Models and Beyond Motor Synergies”, Synergy
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780195333169.003.0008>
- Lazar, S. (2009). Responsibility, risk, and killing in self-defense. *Ethics*, 119(4). 699–728.
<https://doi.org/10.1086/605727>
- Lippmann, W. (1922). *Public Opinion*. Harcourt, Brace and Company.
- Malinowski, B. (1923). The problem of meaning in primitive societies. In C. K. Ogden & J. A. Richards (Eds.), *The meaning of meaning*. Kegan Paul. 451–510.
- Mesthrie, R., Swann, J., Deumert, A., Leap, W. (2009). *Introducing Sociolinguistics* (2nd Edition). Edinburgh University Press.
- Mio, J. S. (1997). Metaphor and Politics. *Metaphor and Symbol*, 12(2). 113–133.
- Praver, N., Zheleznikov, J. (2019). War as a method of solving international conflicts - an analytical approach. *Group Decision and Negotiation: Behavior, Models, and Support*. 123–136.
- Rigger, Sh. (2000). Social Science and National Identity: A Critique. *Pacific Affairs*. 72(4), 537.
- Ryfe, D. (2001). History and Political Communication: An Introduction. *Political Communication*. 18(4). 407–420.

- Santiáñez, N. (2023). War and Language. In: Engberg-Pedersen A, Ramsey N, eds. *War and Literary Studies. Cambridge Critical Concepts*. Cambridge University Press. 139–152.
- Sapir, E. (1929). The Status of Linguistics as a science, *Language*, 5. 207–219.
- The Linguistics Encyclopedia (2004). Ed. By Kirsten Malmkjaer. L., N. Y.
- Tobia, K. *The Language of War, The Monist*, 99, Issue 1. 40–54.
<https://doi.org/10.1093/monist/onv028>
- Toshniyozova, R. T. (2020). The importance of synergetics in the study of fiction. *International Journal on Integrated Education*.
DOI: <https://doi.org/10.17605/ijie.v2i5.188>
- Townes, Ch., Schawlow, A. (1985). “December 1958: Invention of the Laser”.
- Trudgill, P. (1978). Introduction: Sociolinguistics and sociolinguistics. In *Sociolinguistic Patterns in British English*, P. J. Trudgill (ed.), London: Edward Arnold. 1–18.
- Van Dijk, Teun A. (1993). Principles of critical discourse analysis. *Discourse & Society Sage*. 4(2).
<http://www.daneprairie.com>.
- Vinyamata, E. (2010). *Conflictology: A Multidisciplinary Vision* (Comment). OJS.
https://www.researchgate.net/publication/46274799_Conflictology_A_Multidisciplinary_Vision_Comment/citation/download
- Walzer, M. (1977). *Just and unjust wars: a moral argument with historical illustrations*. Basic Books. Fourth Edition.
- Westbrook, J., Baleeta, M., Dyer, C., & Islei, A. (2022). Re-imagining a synchronous linguistic landscape of public and school uses of Runyoro-Rutooro and Runyankore-Rukiga in early childhood education in Western Uganda. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 44(9). 846–859.
<https://doi.org/10.1080/01434632.2022.2038181>
- Wildgen, W. (1985). *Archetypensemantik: Grundlagen für eine dynamische Semantik auf der Basis der Katastrophentheorie*. Narr.
- Wolfgang, W. (1986). Synergetische Modelle in der Soziolinguistik. Zur Dynamik des Sprachwechsels Niederdeutsch-Hochdeutsch in Bremen um die Jahrhundertwende (1880–1920). *Zeitschrift für Sprachwissenschaft*, 5 (1). 105–137.

Дата надходження до редакції 26.10.2024
Ухвалено до друку 23.12.2024

Відомості про автора

**Дем'янчук
Юлія Ігорівна,**

кандидат економічних наук,
доцент кафедри іноземних мов
та перекладознавства,
Львівський державний
університет безпеки
життєдіяльності

e-mail: y.demianchuk@gmail.com

**Коло
наукових інтересів:**

лінгвістика тексту,
інтелектуальний
аналіз тексту,
математична статистика,
квантитативна-корпусна
лінгвістика, переклад
галузевої термінології